

Ozadje nastanka in cilji Zakona o radioamaterski dejavnosti

Zgodovina

Radioamatersko gibanje v Sloveniji ima bogato zgodovino. Prvi radioamaterji in radioklubi na območju današnje Republike Slovenije so začeli delovati že v dvajsetih letih prejšnjega stoletja. Po drugi svetovni vojni je radioamaterizem, kot tudi druge družbene dejavnosti bil dokaj rigorozno urejen, med ostalim tudi zato, ker so tki. »sredstva zvez« bila uporabna tudi v vojaške namene.

Iz teh časov pa celo vse do uveljavitve splošnega Zakona o društvih je bilo članstvo v radioamaterskih društvih – radioklubih obvezno. Po uveljavitvi tega zakona, ter zlasti zaradi občutka demokratizacije celotne družbe je članstvo v radioklubih le še prostovoljno.

Zveza radioamaterjev Slovenije je bila v sestavi Zveze radioamaterjev Jugoslavije do leta 1991, ko se je Republika Slovenija osamosvojila. Od tedaj ZRS združuje radioamaterje v Sloveniji kot krovna nacionalna radioamaterska zveza, ki je hkrati predstavnik radioamaterjev tudi v IARU.

Padec članstva v ZRS

Od uvedbe prostovoljnega članstva naprej število registriranih radioamaterjev – operaterjev vztrajno upada.

Razlogov za padec števila registriranih radioamaterjev – operaterjev je več.

1. prostovoljno članstvo hkrati pomeni, da so se iz vseh oblik organizirane dejavnosti umaknili zlasti tisti imetniki radioamaterskih dovoljenj, ki jim ni niti do članstva v radioklubu, kakor posledično tudi ne v ZRS,
2. nedoslednost pri izvajanju dogovorov o plačevanju »operaterske kotizacije« je pripeljalo do prakse, ko sicer redni radioamaterji in operaterji iz različnih razlogov ne participirajo tudi pri stroških dejavnosti ZRS tako, da ne plačujejo kotizacije ZRS (bodisi zaradi »varčnosti«, bodisi iz različnih osebnih protestov, itn.)
3. radioamaterizem po celem svetu niha po številu i »tipu« radioamaterjev, oz. njihovo število pada. Internet ter mobilna telefonija (v manjši meri tudi CB in PMR) je odzrlo nekaj interesa zlasti pri mladih, a tudi starejši svoje interese preusmerjajo na druga področja, ki niso nujno povezana z radioamaterizmom,
4. notranje težave (vključno z tožbami, ter dokumentiranimi prerekanji) v ZRS in klubih lahko povzročijo tudi malodušje pri članih, sicer iskrenih radioamaterjih,
5. Ustanovitev tki. interesnih klubov, ki niso člani ZRS potegne za seboj tudi nekaj pozitivne energije, ki bi je v drugačnih okoliščinah ZRS lahko usmerila tudi v te dejavnosti (kot npr. interesne sekcije), a podprto s strani bistveno večje organizacije

Padec članstva sam po sebi ni zaskrbljujoč. Toda, nekatere oblike »padca članstva« izmed naštetih so takšne narave, da za preostale člane pomenijo večje finančno breme pri vzdrževanju in financiranju dela krovne organizacije.

Zaradi prostovoljnega članstva, ter sorazmerno omejenega vpliva radioamaterjev na širšo družbo je tudi zanimanje slednje (zlasti skozi »neodvisnega regulatorja«, APEK) čedalje manjši.

Pravna podlaga

To pomanjkanje zanimanja je prišlo do stopnje na kateri se je pokazalo, da je sedanja zakonska podlaga za delovanje radioamaterjev pomanjkljiva, skoraj nična, oz. da se CEPT radioamaterska dovoljenja izdajajo skoraj na podlagi pravne praznine, ki je APEK zgolj smiselno zapolnjuje s pravnimi pravili za druga, dokaj dobro regulirana področja (izdajanje dovoljenj za uporabo radijskih frekvenc). Iz tega razloga je APEK v letu 2009 prenehal z zaračunavanjem izdaje CEPT radioamaterskih radijskih dovoljenj.

V stikih z ministrstvom pristojnim za elektronske komunikacije smo skupno prišli na stališče, da bi za državo in za radioamatersko skupnost bila optimalna rešitev takšna, da radioamaterji sami napišejo osnutek ustreznega zakona in ga pošljejo ministrstvu pristojnem za elektronske komunikacije v nadaljnje usklajevanje, ter morebitni sprejem v Državnem Zboru RS.

Na tak način bi se izognili nevarnosti, da bi nekdo drug, ki ne pozna radioamaterskega področja, urejal našo dejavnost. Obenem bi za našo skupnost dosegli položaj pri katerem bi pozitivne plati naše dejavnosti postale vidne tudi navzven.

Izhodišča

Zakon o radioamaterski dejavnosti je nujno videti kot enoten in celovit dokument. V osnutku je vrsta novih rešitev, ki spreminjajo nekatera dosedanja razmerja, ter uvajajo nekatere nove koncepte.

V trdnem prepričanju, da ta zakonski osnutek, v kolikor bo nekoč sprejet najprej kot zakonski predlog, potem tudi kot zakon, so pisci želeli predvsem odgovoriti na naslednje izzive:

1. v zakonu dokumentirati vsa pomembnejša razmerja z državo, ki sicer obstajajo že sedaj, a so slabo ali pomanjkljivo opredeljena (npr. pomen ARONa),

V kolikor radioklubi in ZRS sodelujejo s državo na določenih področjih, tedaj se tega sodelovanja ne smemo sramovati, še manj pa bati. Edino prav je, da se tovrstna razmerja primerno dokumentirajo, ter na tej podlagi za naše člane, za radioklube in ZRS doseže ustrezni družbeni status. Z besedo: slabo je, če se za »naklonjenost« pri državi in državnih organih moramo vedno znova in iz nule bojevati, ne da bi za svoje poslanstvo in potrditev dotedanega dela imeli kakršno koli primerno osnovo.

2. vzpostavitev sistema radioamaterskih radijskih dovoljenj, ki odražajo naravni pristop do le-teh (nacionalno radijsko dovoljenje, kolektivno radijsko dovoljenje, CEPT dovoljenje),

CEPT je poštna zveza. Kot takšna ni v svojem sistemu radioamaterskih radijskih dovoljenj nikoli prisegala na to, da bi CEPT dovoljenje zamenjalo nacionalni (notranji) sistem podeljevanja radioamaterskih radijskih dovoljenj. Ravno nasprotno je res. CEPT dovoljenje je

v izhodišču bilo in je še vedno namenjeno kratkotrajnem (do tri mesece) bivanju radioamaterjev v tujini, v katerem primeru imamo radioamaterji možnost opravljati radioamatersko aktivnost brez posebnega (ali dodatnega) nacionalnega radioamaterskega dovoljenja v državi gostiteljici.

Sedanji nesmisli, po katerem CEPT dovoljenje dobijo tudi repetitorji, poleg tega, da 90% radioamaterjev CEPT-a tudi sicer ne potrebuje, je pripeljalo do tega, da so v Sloveniji prav vsa dovoljenja CEPT, kar posledično pomeni, da je Slovenija na tem področju dejansko ukinila sistem nacionalnih radioamaterskih radijskih dovoljenj.

Na tak način neke razvojne politike med radioamaterji ni več mogoče izvajati, saj že med radioamaterji ni več motiva za samorazvoj, četudi je ravno samorazvoj, samoučenje in lasten napredek eden bistvenih elementov radioamatrizma.

Z besedo, radioamater, ki z prvim radioamaterskih radijskim dovoljenjem doseže formalno popolnoma enako razvojno stopnjo kot radioamater z npr. nekajdesetletnim stažem, je v izhodišču oškodovan, saj njegov razvoj ne bo spremljal tudi dosežek v obliki nadgranje radioamaterskega radijskega dovoljenja.

3. prevzem nekaterih pristojnosti APEKa s strani ZRS (npr. izdajanje nacionalnih radijskih dovoljenj),

Zaradi izkazane nezainteresiranosti države za to področje predlagamo popoln prevzem pristojnosti na področju izdajanja nacionalnih in kolektivnih radioamaterskih radijskih dovoljenj. Izjema bi še naprej bila CEPT dovoljenja, saj ZRS ni član CEPT, četudi bi po posebnem pooblastilu ZRS lahko izdajala tudi slednja. Z državo že obstaja načelno soglasje o prevzemu teh pristojnosti.

4. pridobitev tudi drugih javnih pooblastil,

Sedanji sistem vodenja imenika radioamaterjev (CALLBOOK) je v celoti pomanjkljiv in ga ni mogoče izpopolniti zgolj s posamičnimi izjavami radioamaterjev, saj je takšne izjave mogoče v vsakem trenutku preklicati, ter zahtevati izbris osebnega podatka iz evidence (CALLBOOK). Zaradi omejitev, ki jih vsebuje sedanji ZVOP je nujno pridobiti ustrezno javno pooblastilo oz. primerno pravno podlago za vodenje različnih registrov, od registra radioamaterjev (CALLBOOK), do registra izdanih dovoljenj, ter različnih drugih registrov. Druga javna pooblastila so razvidna iz osnutka zakona...

5. pridobitev statusa društev in zveze društev v javnem interesu (npr. za potrebe dohodnine) na zakonski podlagi,

Status društva, ki deluje v javnem interesu je status, ki ga vsako društvo sicer lahko pridobi po posebnem postopku, ki pa društvo hkrati zavezuje k vsakoletnem poročanju ministrstvu, ki podeli ta status. S podelitvijo statusa v zakonu se naloga preverjanja izpolnjevanja pogojev prelevi v nalogo izpolnjevanja zakonskih pogojev za pridobitev in ohranitev samega statusa radiokluba (za radioklube), ter v kazenske določbe (za ZRS), če se naloge ne izpolnjujejo. Sam status pa se ZRS-u podeli na podlagi samega zakona in ne na podlagi posebnega

postopka (razen pri radioklubih, ki bi morali v prehodnem obdobju izpolniti pogoje za pridobitev statusa radiokluba, v kolikor ga že sedaj ne izpolnjujejo).

6. drugačna opredelitev radioklubov, ter vezava določenega statusa na status radiokluba (pravica do kolektivnega radijskega dovoljenja, status društva, ki deluje v javnem interesu),

Radioklub je predvsem temeljna oblika organiziranosti radioamaterjev v Republiki Sloveniji. V radioklubih potekajo ali naj bi potekale najbolj pomembne dejavnosti iz kolektivne oblike radioamaterskega delovanja (organizacija in udeležba ekip na tekmovanjih, delo z mladimi, delo radioamaterjev, ki nimajo lastne radijske postaje ali drugih možnosti za kakovostno delo, radioamaterski tečajji, druženje..). Glede na to, da pri klubskem delu gre predvsem za medsebojne človeške stike je logično, da so radioklubi organizirani predvsem po teritorialnem načelu, saj združujejo radioamaterje na določenem ožjem, ali celo širšem območju (vas, mesto, okraj, itn.). Takšno delo in takšno obliko organiziranosti želi ZRS okrepiti in kar se da narediti radioklube močnim faktorjem medsebojne integracije radioamaterjev.

Drobitev obstoječih radioklubov navadno ni v interesu radioamaterskega gibanja, četudi ponekod je v interesu posameznih radioamaterjev. Dati lasten mandat članom lastnega radiokluba na razpolago je najvišja oblika demokratičnega vedenja, ki bi morala krasiti marsikoga, ne le radioamaterja. Toda, narediti ločen radioklub zaradi neizvolitve je pogosto dejanje, ki v okolje vnaša dodaten razdor, četudi nek začetni nesporazum povzroči npr. neizvolitev, ali spremembo funkcionarjev v radioklubu.

Interesne dejavnosti je koristno spodbujati na vsedržavnem nivoju, saj navadno dosednji radioklubi organizirani okrog kakšne interesne dejavnosti naravnost hrepenijo po zastopnosti »povsod«. Ena izmed možnosti je organizacija sekcij znotraj ZRS, ki bi tako omogočile aktivnim udeležencem omenjenih interesnih dejavnosti, da, četudi nimajo pravne osebnosti, lahko uporabljajo lasten konto ali lasten tekoči račun, da samostojno izvajajo aktivnosti, ter o svojih interesnih dejavnosti obveščajo celotno članstvo ZRS preko glasila CQ ZRS.

7. Obvezno ali neobvezno članstvo, ter plačilo »skupnega interesa«

Obvezno članstvo ima svoje prednosti in slabosti. Podobno kot neobvezno članstvo, toda pri slednjem so pasti in razmerja med člani skupnosti drugačna, saj obstajajo člani skupnosti, ki niso hkrati člani kakšne konkretne radioamaterske organizacije združene v ZRS.

V vseh primerih je predvidena finančno sodelovanje vseh radioamaterjev pri zadevah »skupnega interesa«. Pri neobveznem članstvu je to tki. »obvezni prispevek«, pri obveznem članstvu je to članarina.

V vsakem primeru ne gre za frekvenčnino, saj je frekvenčnina dajatev, ki se plača za uporabo določenega radiofrekvenčnega prostora (ki je navadno rezerviran v ekskluzivno uporabo) glede na uporabljeno ali rezervirano pasovno širino (tako bi npr. tisti operaterji, ki so izprašani za CW morali plačati več v primerjavi z tistimi, ki tega nimajo), takšna dajatev se plača izključno državi (v našem primeru je upravičenec ZRS), vrhu vsega bi neka frekvenčnina glede na rezervirano pasovno širino morala biti izjemno visoka, saj radioamaterji imamo skupno na voljo ... MHz pasovne širine za svetovno pokrivanje.

8. Ker gre za krovni radioamaterski zakon je v zakonu tudi nekaj iz gradbene zakonodaje (tki. »pravica do antene«),

Radioamaterji imamo različne interese, toda redko kateri je tako značilen za prav vse radioamaterje kot pravica do postavitve čim boljše antene. V zakonskem osnutku je ta problem izpostavljen in odgovorjen na način, ki ga bo ZRS z vso močjo argumentov (še zlasti z argumentom o potrebi po večjem poudarku na »tehnološki usposobljenosti« posameznika v sodobni družbi) branila pred pristojnimi ministrstvi (zlasti MOP).

SKLEP

Predvsem je želja, da naj bo vsak radioklub in Zveza radioamaterjev Slovenije, ki jih združuje v ponos radioamaterjem. Naj vsak radioamater ve, da je pomemben člen radioamaterske skupnosti. Zakon o radioamaterski dejavnosti poskuša odgovoriti na marsikatero vprašanje, ki ga na podoben način urejajo npr. Zakon o lovstvu, Zakon o sladkovodnem ribištvu, Zakon o gasilstvu, in podobni, ki ravnotako predvidevajo soudeležbo nevladnih organizacij oz. društev (npr. lovskih družin, ribiških društev, prostovoljnih gasilskih društev, itn.).

Če želimo zase in za našo dejavnost dobro, če ji želimo, da se razvija, da se skupaj z njo razvijajo tudi naši klubski kolegi, naši radioklubi, naposled tudi sama Zveza radioamaterjev Slovenije, potem si bomo želeli predvsem urejena razmerja, ter zase takšne pogoje dela, ki bodo nam i širši skupnosti v korist.